

ATT SLÄKTFORSKA I GÖTEBORG

av Per Clemensson

Del 1

Under många år har jag funderat på att skriva samman en slags manual för personhistorisk forskning i Göteborg och då redogöra för tillgängligheten och omfattningen av källmaterialet med utgångspunkt från proveniensen.

För forskning i Göteborg finns ett antal **arkivinstitutioner**: Landsarkivet i Göteborg, Region- och Stadsarkivet, Göteborgs Universitetsbiblioteks handskriftsavdelning och Kvinnohistoriskt arkiv på GUB, Dialekt-, Ortnamns- och Folkminnesarkivet i Göteborg, Folkrorelsernas arkiv, Göteborgs Stadsmuseums arkiv, Göteborgs Sjöfartsmuseums arkiv, Chalmers högskolas arkiv, Göteborgs Stadsbyggnadskontors arkiv m fl. Låt mig först redogöra för Göteborgs administrativa organisation och för personhistoriskt tryck om göteborgare, för att sedan i kommande artiklar redovisa beståndet av olika källor, institution för institution.

Som utgångspunkt vid forskning i Göteborg är det viktigt att veta **indelningen** av staden i olika avseenden. Göteborg, som grundades 1621, föregicks av Gamla Lödöse (första gången nämnt 1152) norr om nuvarande Göteborg, Älvsborgs stad (mitten av 1500-talet) vid Gamla Älvsborgs fästning, Nya Lödöse (privilegiebrev 1473) nuvarande Gamlestaden och Färjenäs på Hisingen, dvs Karl IX:s Göteborg (grundat 1603). Enligt den äldsta planen över Göteborg, som förvaras på Krigsarkivet och som av Olga Dahl daterats till tiden före 1629, var Göteborg indelat i 5 kvarter. Under tiden 1637-1655 var de fem kvarteren indelade i 28 rotar och 1657-1670 ersattes kvartersindelningen av ett 16-rotarssystem (se Olga Dahl: *Det äldsta Göteborgs roteindelning*, Sveriges Släktforskarförbunds Årsbok 1989: STADSBOR). Från 1671 tillkom en ny indelning av Göteborg i rotarna *R:1 - R:12*. - Jfr med kartan från 1807 på nästa uppslag! - Senare kompletterades med Magasinskvarteret, 6:te-10:de Kvarteret (vid vallarnas rasing), Vestra Haga, Östra Haga, Nya Haga och Majornas 1:sta - 6:te rote.

Den 15 juni 1923 fastställde stadens styrelse Magistraten nya **beteckningar** för stadens byggnadskvarter och tomter. Staden kom därmed att indelas i 45 Stadsdelar, vart och ett i kvarter och tomter. I längder och personalförteckningar anges ofta dessa beteckningar för att lokalisera personernas hemvist. För att få gata och gatunummer krävs ett visst studium av kartor över Göteborg (se Joel Holgers kartpresentationer i Västanbladet 2003: 3, 2004: 3, 4, 2005: 2, 4 och 2006: 1). Om kartor över Göteborg återkommer jag i slutet av denna artikelserie. För förvandling av beteckningarna före och efter 1923 hänvisas till *Förteckning över av magistraten den 15 juni 1923 fastställda beteckningar* (Göteborg 1923). De tryckta **adresskalendrarna** vilka finns bevarade 1775-1776, 1784, 1786, 1792 (Göteborgs stads matriklar) och 1825, 1848, 1850-1851, 1857, 1860, 1862, 1864, 1866, 1868 och 1870-1922 samt fr o m 1924 och framåt (Adress- och industrikalendrar; finns bl a i Landsarkivets forskarsal och bibliotek) innehåller uppgifter om fastighetsägare, yrkesutövare m fl invånare, taxeringsvärden samt myndigheter och adresser. Kalendrarna är mycket innehållsrika och tillväxer i omfång under 1800-talets slut.

Texten fortsätter på sid. 24

Göteborg inom vallarna

Tomt- karta 1807

Privata byggnader.

Heldragen grov gränslinje markerar tomter eller tomtkomplex med åbyggnader av sten.

Prickad gränslinje markerar tomter eller tomtkomplex med åbyggnader av trä.

Heldragen tunn gränslinje markerar tomter eller tomtkomplex, som 1807 lågo öde.

På originalet helt obetecknade tomter:

- 2 R: 72; 83; 112 (sydvästra delen).
- 4 R: 57; (tomten mellan 4 R: 65, 66, 67 och 76; samt 88.
- 9 R: 1 (östra delen); 2.

Offentliga byggnader.

- A. Svenska kyrkan.
- B. Tyska kyrkan.
- C. Kronhuskyrkan.
- D. Högvakten.
- E. Artillerikasernen.
- F. Fältartilleriboden.
- G. Materialboden.
- H. Garnisonslasarettet.
- I. Laboratorium.
- K. Karlsportsvakten.
- L. Karlsport.
- M. Stadens spruthus.
- N. Kungsporten.
- O. Vattenledningens reservoar.
- P. Drottningporten.
- Q. Drottningportsvakten.
- R. Stadens sluss och kvarn.
- S. Slaktarhuset.
- T. Kronobageriet.
- U. Viktualievägen.
- W. Vaktuset vid Lilla bommen.
- X. Kronans krutmagasiner.

156 Sjunde Roten.			
Tomt-N:r	Adress-N:r	Egare	Taxer.-värde
23 & 24.	Ö. Hamngatan	26 } Konsuln Herman Trägårdh ⁵ / ₁₂	264,000
	"	28 } och Fröken Anna Trägårdh ⁷ / ₁₂	
25.	Köpmansgatan	28 } Sammanb. med N:o 32 i 6 r:n.	60,000
26.	Postgatan	37 } " " " 31 "	
27.	"	33 } Handl. O. L. Ahrenbergs*sterbhus	135,000
28.	Torggatan	22 } Sammanb. med N:o 30 i 6 r:n.	
29.	"	24 } Handlanden John Rustan Lindman	160,000
30.	Köpmansgatan	26 } (Sammanb. med N:o 31 i denna rote)	
31.	Torggatan	25 & 23 } Willinska Fattigfriskolan	35,000
32 & 33.	Postgatan	31 } (Sammanb. med N:o 29 i denna rote)	
34 & 35.	"	27 } Stadens Barnhus	60,000
	"	Enkefru Augusta Westerberg, ¹ / ₄	
	"	Sjökapt. M. P. Härström, ¹ / ₄	
	"	Bokhållaren Sven Törngren, ¹ / ₄	
36.	"	25 } Fröken Gerda Härström, ¹ / ₄	25,000
	"	23 } Handlanden Albert Andersson	
	"	21 } Prof. Esen Johan S. Olsson	13,000

Utdrag ur Industri- och Adresskalender

En speciellt göteborgsk egendomsform var **landerierna**. Dessa utgjordes av markområden som var belägna utanför den vanliga bebyggelsen i staden men som tillhörde stadens donationsjord. Marken började utarrenderas under 1600-talet till enskilda invånare, holländare m fl, och kom så småningom att bebyggas med större och mindre corps de logier av framstående stadsbor. Upplåtelsen av landerimark pågick till början av 1900-talet. Landerierna bokfördes under 12:te roten och utgjorde ett 20-tal stycken,

t ex Kviberg, Kristinedal, Härlanda, Bagaregården, Stora Katrinelund, Burgården, Johanneberg, Liseberg, Lorensberg, Hedås, Lyckan och Götaberg. Exempel på släkter som bebodde dessa landerier är Kjellberg, Röhss, Evers, Sahlgren, Alströmer, Ekman, Leffler, Nonnen och Berg. För uppgift om landerierna hänvisas till Ernst Fischer: *Göteborgs landerier* (Göteborgs jubileumspublikationer del XIII. 1923).

Att här i detalj redovisa allt **personhistoriskt tryck** är inte möjligt, men låt mig ändå ge några tips. För att söka Göteborgslitteratur hänvisas i första hand till Landsarkivet i Göteborg, Göteborgs Stadsarkiv, Göteborgs Stadsmuseums bibliotek, Göteborg Stadsbibliotek och vår förenings bibliotek på Erik Dahlbergsgatan 36 B. Naturligtvis kan göteborgslitteratur även sökas på Göteborgs Universitetsbibliotek

- *Göteborgs Jubileumspublikationer 1923* band 1-20 (personregister i band 1:2, 1649 - 1718)
- *Göteborgare 1923*. Biografisk uppslagsbok. 1923
- Kjellin, Maja: Böcker om Göteborgskvarteren t ex *Kommerserådet, Pustervik, Bokhållaren, Ahlströmer, Frimuraren*
- *Göteborgs och Bohus läns Porträttgalleri*

- Sjöström, Carl: *Göteborgs Nation i Lund*
- Lagerberg, Magnus: *Göteborgare 1914*
- Fredberg, C R A: *Det gamla Göteborg 1922*
- *Hus för Hus i Göteborgs stadskärna 2003*
- Långström, Erland: *Göteborgs stads Borgarlängd 1621-1864*
- Löf, Lars-Olof: *Göteborgs Fotografer 1840-1910*
- Weibull, Carl Gustaf: *Göteborgssläkter under 1700-talets senare del*
- Fahl, Carl Magnus och Andersson, Ulf: *The Royal Bachelors' Club 1769-1994*
- Fröding, H: *Göteborgs donatorer*
- *Kungl. Göta Artilleriregemente 1794-1962*
- Häthén, J: *Göteborgs Familjebok 1892*
- *Göteborg Förr och Nu I - XXXI, 1960-2006*
- Attman: Artur: *Göteborgs stadsfullmäktige 1863-1962*
- Fahl, Magnus: *Göteborgs stadsfullmäktige 1863-1962, biografisk matrikel*
- Abersten, S: *Bibliographia Gothoburgensis, 1920*

Särskilt bör nämnas Wilhelm Bergs otryckta manus *Genealogiska anteckningar om Göteborgssläkter*, vilket i original förvaras i GUB, men i landsarkivet finns i maskin-skriven avskrift och är försett med person-register.

Innan jag övergår till att redogöra för de olika arkivbestånden för statliga och kommunala myndigheter, institutioner, föreningar, enskilda göteborgare och göteborgska företag kan kanske en lista över **bränder** i Göteborg vara av värde för att förklara de delvis stora arkivförluster som staden drabbats av:

- 1669 60 hus mellan Kungsporten och Östra Hamnen
- 1669 180 hus bl a Kristine kyrka, Rådhuset (magistratens protokoll), Mynthuset
- 1721 213 hus söder om Stora Hamngatan, bl a Domkyrkan och Gymnasiet
- 1746 196 hus bla Kristine kyrka, kommendantshuset, högvakten, spruthuset
- 1758 samma område som 1746 mer än 100 återuppbyggda hus
- 1792 110 hus bl a sockerbruket
- 1793 63 hus på Kvarnberget
- 1802 179 hus söder om Stora Hamnkanalen, 2761 personer blev hemlösa
- 1803 200 hus, bl a alla hus på Otterhällan
- 1813 96 hus. Senaste storbranden i Göteborg.
- 1820 Varvskyrkan och Frimurarelogen (arkivet)
- 1821 81 hus vid Barlastkajen. 782 husvillor

I kommande nr av Västanbladet kommer jag att redogöra för den göteborgska kyrkobokföringen, som idag i sin helhet finns på Landsarkivet i Göteborg, och för den kyrkliga organisationen av Göteborg och för egendomligheterna i denna bokföring.